

порядок. Власне втручання у політичне життя сусідів РФ загалом подібне у різних державах. Основним критерієм, що відрізняє їх є специфіка населення певного регіону та їх стійкість до пропаганди. В усіх досліджуваних конфліктах РФ намагається займати роль посередника або арбітра. Саме такий статус дозволяє Росії контролювати переговорний процес із врегулювання конфліктів. Основною перевагою є те, що у такій ролі остання не бере на себе ніяких зобов'язань та не визнається стороною конфлікту.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що замороження конфлікту є неефективним способом врегулювання конфлікту, що в майбутньому призведе до загострення останнього.

*Тетяна Соломенна
кандидат історичних наук, доцент
Національний університет
"Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка*

МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ 2014-2020 РР.

Українська криза – так найчастіше називають міжнародний конфлікт, що виник в середині Європи майже сім років тому. Порізнному дослідники трактують його причини, як давши, добре сплановану й підготовлену акцію або як нахабну імпровізацію в умовах, що склалися.

28 лютого 2014 р. відбулося перше закрите засідання РБ ООН для розгляду листа S/2014/136 постійного представника України в ООН, щодо ситуації в Україні. Від того часу засідання РБ ООН щодо обговорення різних аспектів врегулювання російсько-українського конфлікту ініціювалися різними країнами, зокрема Україною, відбувалися сотні разів. Проте ухвалених рішень немає. Реакцією на «Кримський референдум» 16 березня та Указ Президента РФ 18

березня 2014 р. стало veto РФ та позиція Китаю – «утримався» на проект Резолюції, підтриманий рештою 13 членами РБ ООН. Першим й вкрай важливим документом, схваленим в ООН стала Резолюція ГА ООН A/RES/68/262 від 27 березня 2014 р. щодо підтвердження територіальної цілісності України, підтримана ста голосами держав-учасниць.

Система санкцій проти РФ як інструмент для врегулювання кризи має важливе значення, навіть всупереч постійним заявам щодо їх неефективності, декоративності й демаршу Росії у вигляді антисанкцій. Багато країн, починаючи з США, Європейського Союзу й власне України, запроваджували в кілька етапів персональні та секторальні санкції щодо посадових осіб, певних галузей та підприємств РФ. Репутаційним політичним актом стало виключення РФ з формату G7 та проведення в листопаді 2014 р. в Брисбені саміту G20, на якому українське питання стало основною темою порядку денного.

ОБСЄ з 21 березня 2014 р. на прохання української сторони створила Спеціальну моніторингову місію (SMMU) за згоди усіх 57 країн-учасниць з метою збору інформації, спостереження і встановлення фактів щодо безпекової ситуації в Україні. Регулярні звіти місії – база даних щодо перебігу конфлікту, верифікована міжнародною установою. Слід відзначити, що місія не має вільного доступу до усіх місць конфлікту. Очолювали місію послі: Ертутрул Апакан, а з 2019 р. Яшар Халит Чевік.

Провал Женевських перемовин в квітні 2014 р. між Україною, ЄС, США та РФ, обумовив появу Нормандського формату – нового варіанту міжнародного посередництва врегулювання російсько-українського конфлікту. Імпровізована ініціатива стала основним переговорним майданчиком для врегулювання ситуації на сході України, бо російська дипломатія доклала багато зусиль, щоб вивести кримське питання за межі переговорів. Чотиристоронні зустрічі лідерів України, ФРН, Франції та РФ завершилися міньськими домовленостями, створивши позиції вирішення конфлікту, схвалені міжнародним посередництвом ОБСЄ в

Тристоронній контактній групі (ТКГ) та Резолюцією РБ ООН № S/RES/2202.

З червня 2014 р. тодішній голова ОБСЄ Дідьє Бурхалтер запровадив посаду Спеціального представника діючого голови ОБСЄ в Україні, яким стала Гайді Тальявіні. Вона представляла ОБСЄ в ТРК, беручи участь в домовленостях і підписуючи протоколи в Мінську в вересні 2014 р. та лютому 2015 р. З червня 2015 р. цю посаду посів Мартін Сайдік, представляючи позицію міжнародного посередництва ОБСЄ в ТРК дотепер. Головуючих в ТКГ змінила російська сторона – з грудня 2015 р. Михайла Зурабова заступив Борис Гризлов, а Леонід Кравчук змінив Леоніда Кучму в ролі очільника української делегації наприкінці липня 2020 р. Як робочий орган по вирішенню оперативних завдань врегулювання ситуації на сході України ТКГ працює у чотирьох підгрупах: з безпекових, політичних, соціально-економічних та гуманітарних питань. Поступ та результативність їхньої діяльності має нелінійний характер, який залежить від багатьох зовнішньополітичних та внутрішньополітичних факторів, політичної ситуації в цілому.

Корисним кроком в механізмі міжнародного врегулювання ситуації в Україні, спричиненої агресією РФ стало призначення в липні 2017 р. Курта Волкера спеціальним представником Держдепартаменту США з питань України. Повернення США в якості активного учасника врегулювання української кризи мало сприяти зміні методологічного підходу у виконанні мінських домовленостей та появі альтернативних інструментів для розширення політичних контактів. Проте, відставка в вересні 2019 р. з цієї посади К. Волкера закрила цю опцію посередництва.

Агресивна політика Росії проти України, яка ведеться з 2014 р. породила нові прояви міжнародної напруги, використовуючи нові способи і прийоми, перетворила конфлікт на «гібридний». Передусім, це стосується інформаційної політики, пропаганди, деформованих форм дипломатичної комунікації, які демонструє МЗС РФ в офіційних заявах, а також позиція вищого керівництва Росії в оцінках політичного життя в Україні, збитого літака МН17,

«гуманітарних» вантажів, видачі російських паспортів жителям ОРДЛО, російська сторона реалізує виключно свої наміри або прагне замороження конфлікту.

Пошук інструментів щодо вирішення конфлікту продовжуються. Варіанти введення різних «форматів» миротворчих сил обговорюється як відкрито так і кулуарно; відбувається розширення співпраці України в оборонній сфері як з країнами так і з різними організаціями; висувуються нові ініціативи й ведеться пошук адекватних відповідей викликам сьогодення, які впливають на ситуацію в Україні й на інші міжнародні конфлікти.

Українська криза черговий раз підкреслила неефективність механізму діяльності ООН; єдиним міжнародним посередником цього конфлікту виступає ОБСЄ, де рішення приймаються на основі консенсусу з явно обмеженими можливостями впливу; новий контекст ситуації в міжнародних відносинах, ускладнений світовою пандемією, гальмує пошук простих рішень. В українському суспільстві відбуваються структурні зсуви, пов'язані з контентом війни, результатами національних та місцевих виборів, розвитком громадських ініціатив та зростанням національної самосвідомості. Це дозволяє припустити збільшення усвідомленої готовності, визнання мінських угод неідеальним планом врегулювання. Така тенденція висловлюється різними верствами населення та влади, знаходячи підтримку у деяких партнерів України. Основним чинником нерегульованості конфлікту експерти і політики називають позицію РФ, якій вигідна ситуація, що склалася.